

לוחמת טנקים

הכוח העיקרי של השריון בירושלים במאמץ לעבר בית-לחם ולעבר חברון, ולא ניצל את הצלחתו לתמיכה בשחרור העיר המזרחית.

באמצע שנות החמישים הטיל עליי אלוף חיים בר-לב, מפקד גיסות השריון, להקים את פלוגת השריון בירושלים. זה היה מיד לאחר שסיימתי קורס מ"פים שריון. משימותיי היו:

א. להקים את הפלוגה, לאמנה, ולהביאה לרמה מבצעית.
ב. להגן על הבירה, ובשעת צורך – לעבור להתקפת-נגד. בירושלים היו אז רק ארבעה צוותים של M-10 – משחית-טנקים (מט"ן) מימי מלחמת העולם השנייה, שהיה חמוש בתותח 17 ליטראות. כבר בתחילת העבודה הגעתי למסקנה, כי למשימות הגנה צריכים בירושלים טנקים של ממש, והעליתי את הנושא בפני מפקד גיסות השריון, שקיבל את דעתי. הוחלט, כי בירושלים יוצבו טנקים סופר-שרמן M-10** בנוסף, הוחלט, כי אפנה לחטיבת-מחוז ירושלים (16), ואבקש את סיועה באנשים, שיתנדבו לאיים את פלוגת הטנקים. החטיבה, הפנתה אליי כמאתיים אנשים, ומתוכם בחרתי כשמונים לוחמים, שעברו לימוד מקצועות בבית-הספר לשריון, אימון צוות, אימון מחלקה ואימון פלוגה. תוך כדי האימונים הוחלפו המט"נים בטנקים סופר-שרמן. הטנקים חולקו לשתי קבוצות – חלקם אוחסנו בהסתר במחנה שנלר (בתוך ירושלים), וחלקם נותרו במחנה סטף (בהרי ירושלים). קיום הפלוגה ומקום טנקיה נשמרו בסודיות רבה כיוון שעמדו בניגוד להסכמי שביתת-הנשק.

בשנת 1958 הוקמה רשת הגיוס למקרה חירום. כיוון

בשנות החמישים המוקדמות התרבו התקריות בגבול ישראל-ירדן, פעולות חבלה ("פדאיון") ופעולות תגמול. לאור חשיבות ירושלים והפרוזדור הצר, שהוביל אליה, התעוררה בעיית ביטחונה של העיר, ובעיקר, ייצוב הגנתה למקרה שהליגיון הירדני יצליח לנתק את הפרוזדור. בין השאר, הוחלט להקים במסגרת גדוד השריון (גש"פ) של פיקוד המרכז את פלוגת הטנקים נ', שכל אנשיה היו תושבי ירושלים, שתוכל לסייע לחטיבת-מחוז ירושלים בהגנת הבירה. הקמת הפלוגה פתרה צורך להעביר בזמן מתיחות טנקים וצוותים להגנת ירושלים, ובעיקר לנוכח החשש, כי כוחות הליגיון ינתקו את כביש תל-אביב-ירושלים, ויעמידו את העיר במצור. יתר על כן, הסכמי שביתת-הנשק בין ישראל לירדן אסרו הכנסת טנקים למרחב ירושלים. בקרבות מלחמת ששת הימים הוכיחה פלוגת הטנקים הירושלמית, כי הרעיון להקימה היה נכון. בעיקר, כאשר נערך פיקוד המרכז ביום הראשון למלחמה להגנה לפי תכנית "סדך". את מעלותיה, כיחידה לוחמת וככוח שריון, הוכיחה היחידה כאשר נכנסה להתקפת-הנגד מול כוחות הליגיון, שתקפו באזור דרום ירושלים: הירדנים השתלטו על ארמון הנציב (מושב מפקדת האר"ם באזור), והתכוונו לעבור למתקפה לעבר שכונות דרום הבירה. כניסת השריון להתקפת-הנגד בגזרת ארמון הנציב-רמת-רחל-צור-באחר הדפה את כוחות הליגיון, ואפשרה לבצע התקפה אוגפת מדרום לעבר העיר העתיקה. במקום זאת, הופעל

* גרסה מוקדמת של המאמר הופיעה בכתב-העת בשריון ביוני 1987.

** הטנק היה חמוש בתותח המקורי, האמריקני, בקוטר 76 מ"מ. הפעילו אותו חמישה אנשי צוות – מפקד, תותחן, טען-קשר, מקלען ונהג.

ים בירושלים

סא"ל (מיל') אהרן קמארה*

הפלוגה התייצבה במלואה, והיא מוכנה לתזוזה. בפלוגה היו שמונה עשר טנקים – ארבעה עשר טנקים M-1 וארבעה טנקים M-51 – שאורגנו בחמש מחלקות.* אחת המחלקות (בפיקוד יעקב ברנס) הגיעה לפלוגה כתגבור מחטיבת מילואי השריון של אל"מ מנחם אבירם. שבועיים עסקו המפקדים בסיוורים בגזרת הפלוגה, כשהדגש – הגנת הבירה. החיילים טיפלו בטנקים, והושלם כל החסר. הפלוגה חולקה לשני כוחות: כוח אחד, בפיקוד המ"פ, כלל אחד עשר טנקים, ותפקידו העיקרי היה להיכנס לתוך העיר, ולפעול בשטח העירוני. כוח שני, בפיקוד הסמ"פ, סגן רפי ישעיה, כלל שבעה טנקים, ותפקידו העיקרי היה להגן על פרודזור ירושלים, ולענות על כל אירוע בו. רמת הכוננות בפלוגה היתה גבוהה. בשלושה ביוני, שבת לפני פרוץ המלחמה, ביקר הרמטכ"ל בפלוגה, ולדרישתו נערך תרגיל אזעקה. הפלוגה היתה מוכנה תוך חצי דקה.

העלייה לירושלים

בשעה 050730 נקראתי לקבוצת פקודות במפקדת חטיבת ירושלים, שבמהלכה הודיע אל"מ אליעזר אמיתי, המח"ט, כי המלחמה החלה. היות שהטנקים שלנו רוכזו בצריפים במחנה סטף, ביקשתי אישור לפזרם בשטח, לבל ייפגעו בהפגזה, או בהפצצה אווירית. הרשות ניתנה, והטנקים פוזרו: חמישה מהם קודמו לבית-זית. בתכנית "סדך" – התכנית הפיקודית למגנה – נקבע, כי שבעה טנקים יישארו במחנה סטף, כדי לענות על אפשרות, כי הליגיון הירדני יתקוף את מעלה-החמישה ואת קריית-ענבים, או מכיוון מבואות-ביתר, ואילו אחד עשר טנקים ירוכזו ב"מגרש הרוסים" במרכז הבירה, כדי להגיב על התקפות אויב בעיר, וכדי ליטול חלק בהדיפת "מחטפ" אויב על ארמון הנציב, על הר הצופים ועל רמת-רחל.

* במחלקה היו בשנת 1967 ארבעה טנקים.

שבפעמים קודמות גויסו למקרי מתיחות יותר מדי צוותים, החלטנו להקים שלוש רשתות:

1. של כל הכוח.
2. של מחצית הכוח – מ"פ, מחלקה 1 (בפיקוד שאול ששון), מחלקה 2 (בפיקוד דוד ארצי) וחוליה טכנית.
3. של מחצית הכוח – מ"פ, מחלקה 3 (בפיקוד רפי ישראלי), מחלקה 4 (בפיקוד מרדכי גלבוע) וחוליה טכנית.

יעילות הרשתות הוכחה מיד באי-הטרדת הלוחמים לעתים תכופות מדי. זאת כיוון שעל אנשי הפלוגה הוטל להיות מוכנים לתזוזה שעתים מהגיוס ("ק" ועוד 2). אחרי תקופה מסוימת של התנסות, הוחלט, כי כדי לקצר את מיכנות הפלוגה, יש להחזיק את הטנקים שלה חמושים ומזוודים (להוציא ציוד אופטי) במחסני החירום. עם הגיוס היה על החיילים להצטייד רק בצידום האישי, ולהכניס לטנקים את הציוד האופטי.

בשנים 1967-1958 גויסה הפלוגה עשרות פעמים לאבטחת מעבר השיירה הדר-שבועית להר הצופים, לאבטחת מצעדי צה"ל בבירה, או כאשר היתה תסיסה בקרב הירדנים ובקרב התושבים המקומיים לאחר פעולות תגמול של צה"ל. בפעולת התגמול בסמוע (נובמבר 1966), למשל, גויסו כל אנשי הפלוגה, ובמשך חודש ימים היו בכוננות לתזוזה מיד. ימי הגיוס הנזכרים נוצלו לאימון, לטיפול בטנקים ולסיוורים תכופים של המפקדים ב"קו העירוני". הם למדו ושיננו את כל האפשרויות להגנת העיר ולמעבר להתקפה בשעת הצורך. מרבית האימונים נערכו עם חטיבות חי"ר.

הכוננות – מאי 1967

בתשעה-עשר במאי 1967 נקראתי למפקדת חטיבת ירושלים ונאמר לי, כי מצרים הכניסה כוחות שריון לסיני, ועלינו להתכונן למלחמת הגנה על ירושלים. לפיכך, יש לגייס את הפלוגה, שתהיה מוכנה לתזוזה מיד. כעבור שעתים דיווחתי למפקד החטיבה ולמפקד הגש"פ, כי

מצודדים לכיוון חומת העיר העתיקה הפסיקה את האש הירדנית. המשכנו לכיוון מחנה אלנבי מבלי צורך לירות לעבר עמדות הירדנים על החומה.

בהגיענו למחנה אלנבי, התגלה נגד עינינו מחנה מזעזע: הפגזת הליגיון תפסה גדוד חק"ש של חטיבת ירושלים באמצע גיוסו. חייל סיפר לי, כי הליגיון כבש את ארמון הנציב, וכוחותיו מתקדמים לכיוון חוות הלימוד. חיפשתי את המח"ט, אך מצאתי את רס"ן יוסי לנגוצקי, מפקד הסיירת. שנינו חיכינו למח"ט, שיבהיר את המצב. משך כל זמן ההמתנה נמשכה הפגזה כבדה באזור. כעבור כמחצית השעה התקבלה הוראה אלחוטית: "עליך להתקדם ולכבוש את הארמון! בדרך, ליד חוות הלימוד, תפגוש את מג"ד 161".

עקב מבנה השטח, נאלץ הכוח לנוע בשדירה: ראשון – טנק מ"פ, אחריו מחלקה 5, ומחלקה 1 סגרה את הטור. הכוח תודרך תוך כדי תנועה לגבי משימתו. בהגיענו לחווה, פגשנו את סא"ל אשר דר (דרייזין), מג"ד 161. הוא דיווח, כי בוטלה פקודת ההתקפה, ועלינו להיכנס לחוות הלימוד, ולהמתין בה להוראות חדשות.

האויב גילה את הטנקים, שנכנסו לשטח חוות הלימוד, ופתח עליהם באש מכל הכיוונים ומכל הכלים: תול"רים, תותחים, מרגמות ונשק קל. למעשה, בגלל מבנה השטח, עמד כוח הטנקים בטור כשהוא חשוף לאש האויב, בלא

בעוד אנו מתארגנים למצב החדש נשמעו התפוצצויות עזות מכיוון ירושלים. ניסיתי ליצור קשר עם המח"ט, אך ללא הצלחה. בהגיע חמשת הטנקים לאזור בית-זית, החלו ליפול פגזים באזור. החלטתי להעלות את הטנקים לעיר, ושלחתי הודעה לששת הטנקים במחנה שנלך בירושלים לנוע ל"מגרש הרוסים". בעוד ההפגזה נמשכת, הגענו לעיר, והמראה הראשון, שראינו בבירה, היתה מכונית האספקה שלנו, שנפגעה מפגז, ועלתה באש, אך איש מאנשיה לא נפגע. תוך כדי הפגזה, הגענו ל"מגרש הרוסים" יחד עם הטנקים משנלר. הטנקים פוזרו, ותפסו מחסה בין המבנים.

יצרתי קשר עם המח"ט, ודיווחתי לו, כי אנו נמצאים בעיר, ומוכנים לכל קריאה. המח"ט עדכן אותי, והורה שאישאר במקומי. כעבור שעה לערך, הגיע אליי שליח עם פתק – המח"ט מחכה לי במחנה אלנבי [בדרום העיר – המערכת], ועליי להגיע אליו עם הטנקים. תוך כדי לבטים, האם לנוע בהסתר (דרך מרכז העיר), גברה ההפגזה, והחלטתי לנוע בגלוי. השארתי את מחלקה 2 ב"מגרש הרוסים", ושאר הכוח – שכלל זחל"ם פיקוד, זחל"ם טכני ושתי מחלקות (שמונה טנקים) – נע בדרך הקצרה, לאורך הקו העירוני לכיוון מחנה אלנבי. כאשר נגלה הכוח לעיני חיילי הליגיון הורה המ"פ, "היכון לירי!" וכל התותחים צודדו לעבר החומה. הופעת הטנקים, תותחיהם

טנק מהפלוגה הירושלמית בעמדות ליד ארמון הנציב

נפגע, ירה טנק הסמ"פ שני פגזים לתוך הסמטה, וחיסל את עמדת הצלפים בה. הטנקים המשיכו לכיוון שער שכם, והחליפו אש עם הירדנים, שנמצאו על החומה. תוך כדי ירי, חזרו הצנחנים לכיוון מוזיאון רוקפלר. כוח הטנקים נשאר לבדו בשטח, מבלי לדעת מה עליו לעשות. הסמ"פ הורה לדומם מנועים, ויצר קשר עם מפקדת הפלוגה ודיווח להם, כי נשאר בשטח ללא תחמושת וללא דלק. ניתנה הוראה לתד"ל לצאת לבית-הספר לשוטרים, ולהמתין שם לטנקים של כוח הסמ"פ, שתדלקו ותחמשו, ונעו למוזיאון רוקפלר.

בשעה 061500 הגיע כוח הסמ"פ למוזיאון רוקפלר, ומח"ט 55 ביקשו לנוע מיד לעבר אוגוסטה ויקטוריה. הסמ"פ הודיע לו, כי מכונת התחמושת הקלה טרם הגיעה, ולכן הוא מבקש שהות להמתין לה. מח"ט הצנחנים הלך עם הסמ"פ לעבר גדר המוזיאון, והראה לו את העלייה לאוגוסטה ויקטוריה. התכנית היתה, שהטנקים יפרצו ראשונים, ואחריהם ינוע כוח הצנחנים, שיטור את העמדות ברכסים. כאמור, לטנקים חסרה תחמושת קלה, והכוח המתין עד לבואה. מאחר שהסמ"פ היה טרוד במיקום הטנקים, לא היה לו זמן לעיין במפה, ולסייר בשטח.

בעודם ממתינים לתחמושת הקלה, הגיע כוח מחטיבת השריון (מיל) "הראל" (10) מכיוון גבעת המבתר. הכוח כלל רק ארבעה טנקים מתוך עשרה, שיצאו לדרך. ההתקפה נדחתה לשעות הלילה. התכנית היתה, כי ארבעת הטנקים מחטיבת "הראל" יישארו באזור כבסיס אש, בעוד הסמ"פ עם שאר הטנקים ינועו לאוגוסטה ויקטוריה.

בשעה 061900 הורה מח"ט 55 לטנקים לנוע. אלא שבמקום לפנות ימינה – המשיך כוח הסמ"פ הישר, לכיוון דרך יריחו. באזור שררה חשכה גמורה, ולא ניתן היה לראות דבר. הוא המשיך לנוע למרות שידע, כי טעה בדרך, ודיווח למח"ט על טעותו. המח"ט הורה לו להדליק אורות, על מנת לוודא את מקומו, אך האורות לא פעלו. הוא ביקש מהמ"מ, שנע אחריו, לעוקפו, ולהדליק אורות, ואמנם נוכח לדעת, כי טעה, והוא נמצא על הגשר על נחל קדרון. לכוח ניתנה הוראה להסתובב, ולחזור. אז נפתחה על הטנקים אש חזקה מהחומה, השטח הואר בנוורים, והאש לא פסקה. סיפר הסמ"פ: "נפצתי בפניי. ביקשתי

מהטען לכוון את הטנק, הטען, שלא ידע בדיוק את מצב הטנק ביחס לגשר, כִּן את הנהג לתהום, והטנק נפל לנחל, והתהפך למטה. חמשת אנשי הצוות נפגעו קל".

בינתיים הורה מח"ט הצנחנים למפקד כוח הטנקים מחטיבת "הראל" לחזור לכיוון מוזיאון רוקפלר עקב ידיעות, כי כוח שריון עולה מיריחו. כן הודיע המח"ט, כי ההתקפה על אוגוסטה ויקטוריה נדחתה לבוקר. הכוח, שמנה שישה טנקים מפלוגה נ' ושלושה טנקים מחטיבת "הראל", חזר. במשך הלילה נשלחה פלוגת הסיור של חטיבת מילואי הצנחנים 80 עם שני טנקים מחטיבת "הראל" לנסות לחלץ את הכוח מגשר הקדרון. אחד הטנקים נפגע, ועלה באש. תוך פעולת החילוץ בבוקר, לאחר סיור מוקדם, נמצאה דרך עוקפת, וכל הכוח עלה על אוגוסטה ויקטוריה, על מלון "אינטרקונטיננטל" ועל שער האריות.

עם גמר כיבוש העיר העתיקה, נשלחו הטנקים לחסימה באל-עזריה, לכיוון יריחו. אחר כך סופחו שבעת הטנקים, שנותרו מפלוגה נ', לחטיבת "הראל". הם ירדו ליריחו, ומשם עלו לרמת-הגולן, אך לא הספיקו ליטול חלק בלחימה על כיבושה.

סיכום

הכנסת הטנקים לזירת הלחימה בדרום ירושלים והפעלתם המסיבית שינתה את "כללי המשחק" בקרב על ירושלים. הטנקים גרמו לאויב הפתעה ובלבול. הם יצרו אי-סדר בכוחותיו, והביאו לניתוק גמור בין מערכי בדרום העיר למערכי בצפונה. הצלחה זו לא נוצלה לפעולה אוגפת מדרום, כדי לנתק את העיר העתיקה משאר חלקי ירושלים המזרחית – כפי שתוכנן משך שנים רבות. לעומת זאת, הופעל כוח הצנחנים לא לפי תכנית המתקפה, אלא מצפון – מול המערך הירדני.

בצפון העיר לא הופעל כוח הטנקים כראוי בשיתוף עם חיילי הצנחנים, ומשום כך לא מיצה את מלוא יכולתו לפתור בעיות, שהתעוררו במהלך הלחימה בשטח הבנוי. כפי שאמר סמ"פ הטנקים: "היתה לנו הרגשה, כי אנו עוסקים בכיבוי שריפות".

חניון טנקים ליד גבעת התחמושת, שבעה ביוני 1967

הוויכוח על הא 1960-1953

זהר לבקוביץ*

הרעיון להקים דיוויזיה קבועה עלה בראשונה בשלהי מלחמת העצמאות, כאשר בחזית הדרום הוקם כוח גדול על-עוצבתי. אולם, איגודי כוחות על-עוצבתיים התקיימו במלחמת העצמאות רק במסגרת מפקדות אד-הוק לצורך מבצע מסוים (למשל, "דני", יולי 1948), והתפרקו לאחר מכן. שיטה זו העניקה לפיקוד העליון של צה"ל ולשר הביטחון גמישות מבצעית מרבית בניהול המבצעים.

במסגרת הארגון-מחדש של צה"ל וההכנות למלחמה אפשרית בעתיד, נדון הנושא שוב בשנת 1953. בעבודת-מטה בראשותו של אלוף יוסף אבידר, ראש אגף המטה (אג"ם), הוחלט לארגן את החטיבות בעוצבת-על משימתית – אוגדה. תפיסה זו של האוגדה התגבשה במסמך של אג"ם משמונה במארס 1954 בחתימת אלוף יוסף אבידר, שכותרתו: "פקודת התארגנות צה"ל ותכנית העבודה לשנת 1954/1955 – הקמת אוגדות וחטיבות משמר".

להלן קטעים ממסמך רבי-השפעה זה:

א. האוגדה מהווה כוח משימה מורכב ממספר עוצבות

יסוד (חטיבות) ויחידות סיוע ושירות.

ב. מפקדת האוגדה היא – בעיקרה – מפקדה אופרטיבית.

ג. במסגרת האוגדה יכללו – באופן אורגני האמצעים המשרתים את היסוד המפקד, דהיינו: מפקדה, אמצעי-קשר ומפקדת אגד ארטילרי.

ד. מפקדת האוגדה תהיה מסוגלת להפעיל שתיים-חמש עוצבות יסוד (חטיבות ח"ר, שויון או משמר) למשימה טקטית או אופרטיבית.

ה. מבחינה מינהלתית תהווה מפקדת האוגדה דרג תכנון, תיאום ובקרה בלבד, הפיקוד (המרחבי) יישאר הגורם האחראי לארגון התחזוקה, ולכן יוקם רק מטה מינהלתי מצומצם במפקדת האוגדה. יחידות התחזוקה של הפיקוד תצורפנה לאוגדה או לחטיבות – בסיוע ישיר או כללי – ורק במקרים מיוחדים – תחת פיקוד.

אוגדה כללה ברגיעה גרעין סדיר – ארבעה קצינים ושלושה נגדים, ובהם מפקד האוגדה, קצין אג"ם, עוזר

במלחמת ששת הימים פעלו שלוש אוגדות של צה"ל בחזית הדרום, ואוגדה אחת פעלה בחזית הצפון. אלו היו אוגדות משימתיות, כמו שתי האוגדות, שפעלו במבצע "קדש". הוויכוחים בתוך צה"ל על החידוש הארגוני הזה במהלך שנות החמישים – עד התרגיל האוגדתי "ברד" בפברואר 1960, שהיה התרגיל האוגדתי הראשון – שיקפו את התפתחות תורת הלחימה של צה"ל לנוכח התעצמות האויב ובניין כוחו. הוויכוחים הללו היו שלב מכין לקראת הקמת האוגדות הקבועות בצה"ל.

* דוקטורנט בחוג לתולדות עם ישראל באוניברסיטת תל-אביב. בעבר – ראש מדור מורשת קרב בצה"ל.

כל אפשרות להתפרס, ולפתוח באש. הטנקים נערכו על כביש צר, ללא אפשרות לתמרון, או להסתובב, ורק טנקים ספורים יכלו לענות באש.

כיבוש ארמון הנציב

לאחר כמחצית השעה ניתנה שוב הוראה לכבוש את ארמון הנציב, בסיוע סיירת החטיבה. התארגנו מחדש: מחלקה 5, שקודם הובילה, נשארה כבסיס אש – כיוון שהכביש הצר לא אפשר להסתובב במקום. ניתנה לה הוראה לשתק את מקורות הירי בתותחיה, שהיו בני 105 מ"מ. שאר הכוח התארגן להתקפה: מחלקה 3 של רפי ישראלי הובילה, ואחריה כוח הסיירת ופלוגת חי"ר מגדוד 161. מ"פ נ', שירד מהטנק שלו, שנותר תקוע על הכביש בחוות הלימוד, הוביל את ההסתערות מזחל"ם פיקוד, שניע בעקבות מחלקה 3.

הכוח נע לארמון הנציב, כשהוא יורה מכל הכלים. שלושה ג"פי תול"ד ירדניים, שארבו לכוח בכניסה למתחם, הושמדו. הסיירת נכנסה לבניין הארמון, וטיהרה אותו. הטנקים וזחל"ם הפיקוד המשיכו לגבעת האנטנה. בסיוע המוקדמים הוסבר למפקדים, כי בהמשך ההתקפה תפנה הפלוגה צפונה מגבעת האנטנה – אל העיר העתיקה. לכן, פנו שני הטנקים המובילים של מחלקה 3 צפונה. כיוון שלא למ"פ קשר אלחוטי אתם, נשלח אליהם רץ, והחזירם לגבעת האנטנה.

כיבוש "הנקניק" ו"הפעמון"

מגבעת האנטנה ידה הכוח המשוריין לעבר מוצב "הנקניק".* חיילי האויב הופתעו ממהירות כיבוש מתחם ארמון הנציב, ונאלצו לנטוש את עמדותיהם המבוצרות, שנותרו בלתייעילות לנוכח הופעת הטנקים. כך, הליגינורים השיבו אש, כשהם חשופים לטנקים. בינתיים ראה מג"ד החי"ר, כי הטנקים נעים ללא החי"ר. לכן, חזר לארמון הנציב, כדי לצרף את אנשי הסיירת לטנקים בכיבוש מוצב "הנקניק". הטנקים, שלא יכלו לרדת למוצב "הנקניק" בגלל מבנהו הטופוגרפי, סייעו במקלעיהם ובתותחיהם לחיילי הסיירת, שלחמו בתעלות המוצב. עם השלמת כיבוש "הנקניק" החל האויב להפגין את המוצב. אולם, הכוח הישראלי נערך להרחיב את הפרצה עלידי כיבוש הכפר צור-באחר. מג"ד החי"ר רצה, שהטנקים יירדו לוואדי, ויתקפו מצפון לדרום. עמדתי על כך, שאין טעם שהטנקים יתקפו את האויב מול עמדות מבוצרות ובדרך קשה. לעומת זאת, דרשתי לאגוף את הכפר, ולהיכנס ממזרח – מעורף האויב.

מח"ט ירושלים אישר, אחרי כמחצית השעה, לתקוף ממזרח את מוצב "הפעמון" דרך הכפר צור-באחר. הטנקים התארגנו להתקפה כאשר שני טנקים ממחלקה 5 הובילו,

* נקרא כך על-ידי חיילי חטיבת ירושלים עקב צורתו בתצלומי האוויר של האזור. כיום – שכונת תלפיות-מזרח – המערכת.

ואחריהם המ"פ בזחל"ם הפיקוד, כוח הסיירת ושני טנקים ממחלקה 3. שני טנקים נשארו בגבעת האנטנה, כאבטחה לכיוון צפון.

הדרך לצור-באחר נחסמה במכוניות פרטיות, שבעליהן הערביים נטשו אותן. המ"פ הורה לטנקים לדרוס את כלי-הרכב החוסמים, ולהמשיך בדרכם. ואכן, הטנק הראשון עבר בהצלחה את החסימה, אך הטנק השני ניסה לעקוף את המכוניות, ומוטט את שולי הדרך. הטנק התהפך לכיוון הוואדי, ואנשי צוותו נפצעו. אחד מהם נפטר מפצעיו עוד בטרם חולץ הצוות.

הכוח המשיך בתנועה, ואכן, כפי שציפה המ"פ, לא היתה התנגדות בכפר צור-באחר. משם המשיך הכוח לעבר מוצב "הפעמון". הכוח השאיר חסימה למנוע הגעת כוחות ירדניים מכיוון דרום. בית, שחסם את דרך הטנקים, הופל על-ידי טנק, והכוח הגיע למוצב מעורפו.

למרות שבקרוב על מוצב "הפעמון" השתתפו רק שני טנקים, זחל הפיקוד של המ"פ ושבעה מאנשי הסיירת הירושלמית, הופתעו חיילי האויב. הם נאלצו לוותר על עמדותיהם, ולהילחם חשופים. אנשי הסיירת נכנסו לתעלות, ובחיפוי צמוד של הטנקים כבשו את המוצב. בקרב הזה היו שישה הרוגים – שרינואי מצוות הטנק שהתהפך, וחמישה מחיילי החי"ר, שלחמו בתעלות – וכמה פצועים, וביניהם מ"מ 5.

מח"ט ירושלים הודיע לנו להיות מוכנים לתזוזה חזרה לארמון הנציב, וכי גדוד חי"ר 62 נמצא בדרך אלינו. קיוויתי, כי יהיה שם כוח נוסף, שינצל את ההצלחה, וימשיך מארמון הנציב צפונה, לעיר העתיקה. לאכזבתי, למרות התכניות, לא הוכן כוח למשימה זו.

כיבוש אברטור

בבוקר המחרת הורו לי להתייצב אצל מג"ד החי"ר 68 באברטור, על מנת לסייע לגדודו לכבוש שכונה זו. תוך כדי סיור עמדות באברטור, דווח לי בקשר, כי טנקי אויב פתחו באש לכיוון גבעת האנטנה, ובחילופי האש ביניהם לבין הטנקים שלנו, נפגע טנק של פלוגה נ', וכל חמשת אנשי צוותו נפגעו, ופוגו לבית-חולים. הסיור באברטור לווה בהפגזה קשה, ונמשך זמן רב מעל המשוער. היות שהכבישים היו חסומים בחומות גדולות ומבוצרות, לא יכלו הטנקים להתקדם לתוך השכונה, ונאלצו לסייע לכוח החי"ר מרחוק – בהתאם לתנאי השטח. הטנקים נשארו בעמדות חיפוי: חלקם בחוות הלימוד, ושניים – בדרך מצפה אברטור, והם ירו לכיוון הר ציון.

בגמר הקרב על אברטור חזרו הטנקים לארמון הנציב, ולאחר מכן – בלילה – הוזעקו לכיוון רמת-רחל, כיוון שנשמעו באזור קולות טנקים, אך לא נוצר מגע קרבי. אחר כך התברר, כי הרעש היה של טנקים ירדניים, שנסוגו לכיוון יריחו, בדרך מרסבא. כאשר הגענו לאזור רמת-רחל השתרר שם שקט.

עם בוקר נקרא המ"פ למח"ט ירושלים לקבוצת פקודות